

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló”, a vobis institutum ad cat' olicarum partim proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kapl. árak: a dohányszádban.

A katolikus nagygyűlés.

Az Országos Katolikus Szövetség az idei katolikus nagygyűlésre a következő fölhívást bocsátotta ki:

Az Országos Katolikus Szövetség, mint a katolikus közönséget, hogy a **VII. katolikus nagygyűlés** folyó évi augusztus hó 25., 26. és 27. napján Pécsen fog megtartani, a kiállítás területén épült helyiségben.

A nagygyűlés rendező-bizottsága ezutal is kétféle jegyet bocsát ki, úgy mint: 1. **Belépő-jegyet**, melylyel a nagygyűlés minden ülésen részt lehet venni. *Ara egy korona.* Ezzel a jeggyel kedvezményes utazásra szóló utalvány jár. Az egykoronás jegyet a Katolikus Népszövetség tagjai ingyen kapják. 2. **Tagsági jegyet**, amely a nyilvános üléseken a jegy számának megfelelő állandó zárt ülésen részvételre és szavazásra jogosít. *Ara öt korona.* Ezzel a jeggyel is vasúti kedvezmény jár. A jegyek előre válthatók augusztus 20-ig a *Katolikus Szövetségnél* (Budapest. VIII., Szentkirályi-utca: 28.) A kedvezményes utazásra szóló igazolványokat a jeggyel együtt küldi a szövetség. Augusztus 20-tól belépő és tagsági jegyek a pécsi rendező-bizottságnál válthatók (Pécs, Belv. Kath. Kör.)

Az általános program: 25-én vasárnap délután a magyarok és németek számára lesz két nyilvános ülés. Délután négy óraker eucharisztikus körmenet. Este 6 óraker megnyitó diszülés.

26-án hétfőn reggeltől d. u. öt óráig lesznek a különféle kongresszusok és közgyűlések, úgy mint: a keresztény szociálisták, legényegyletek, szövetkezetek és eucharisztikusok kongresszusa, a Szent-László-Társulat, az Iskolatörekvések Segítő Egyesület, stb. közgyűlése, valamint a közmívelődési, hitbuzgalmi, charitatív és szociális szakosztály működése. *Este van az első nyilvános rendes ülés.*

27-én, kedden délelőtt 10 óraker a második, délután 5 óraker a harmadik nyilvános ülés. A harmadik nyilvános ülést megelőzi a zárt ülés. A záróülés után ünnepélyes hálaadás a székesegyházban. A katolikus nagygyűlést térúnnepe zárja be.

Katolikus Testvéreink! Titeket hívunk, a kik a harc mezéjén álltok. Jöjjetek a katolikus nagygyűlésre, hogy bizonyosat tegyetek hithűségtekről, vallásunk védelmére kész bátor szívetekről. Gyakorlottság, összetartás, céltudatosság képsíthet csak bennünket a győzelemre. Viszontlátásra a VII-ik katolikus nagygyűlésen Pécsen.

A Katolikus Szövetség.

Modern Brennusok.

Ha dr. Minimus lennék és az „Uj Lapba” írnék, kedvem volna vitriolba mártani tollamat, mint 5 teszi némelykor s a „Röfös zsidók a lét-rán” példájára azt írnam cím yanánt é sorok fölé: „Röfös (és egyéb) zsidók az urnánál.” Feljogositana ezen hang használatára az a csunya és erőszakos eljárás, melyet a kereskedelmi alkalmazottak tegnapelőtti bizalmiférfu választásánál a zsidó kereskedőségek elkövettek.

Mintha egy nehéz kard zuhant volna a mérleg serpenyőjébe a gall vezér dölyfös száva kisíretében: „Vae victis!”

Az történt, hogy a kereskedelmi alkalmazottak gyűlése az Országos betegsegélyező pénztár intézőségébe *kelenc* bizalmi férfit választott és pedig *nyolc* zsidót és gimplinek egy keresztényt, valamennyit a szociálista alkalmazottak táborából, irgalmatlanul elűpörva a keresztény alapon szervezett alkalmazottak véleménynyilvánítását.

Hogy joguk volt hozzá, azt nem tagadom. De, nem tehetek róla, eszembe jut az a dunamelléki kis magyar falu, melynek lakói két ötöd-részen katolikusok és három ötöd-részen kalvin hitét követik.

Ennek a falunak a becsületes népe évtizedeken keresztül azt a tisztességes szokást követi, hogy előljáróságát mindig a számaránynak megfelelően mindkét vallás hívei közüli választja.

Miért ne?

*Miért ne mondhatnám meg... Eszterina
Miért ne mondhatnám meg add nélkül néked,
Hogy sönárgok értek, hogy szerelők léged?
Miért kell elfojtom ez érzést, mely szent!
Hát szegény az, mit költök énke zang?*

*A mig nem szünetek meg az Istenben hinni:
S mig hallok förről szerelmemről zengni,
En is megmondhatom szabadon te néked,
Hogy forrón, igazán szereltek én léged.*

Velencében.

— A Fejérmegyei Napló eredeti tárcája. —
(Folytatás.)

Velencében épen úgy, mint egyéb világvárosban, az élet este kezdődik. Az egész napi munkában elfoglalt nép ilyenkor keresi a maga szórakozását, pihenését. A meleg rendszerint elég erőszakos Velencében, tehát az est hűvössége, amit kétszeresen kellemessé tesz a tenger közvetlen közelsége, kicsalja odvából az egész napon át foglalatostkodó olaszt.

Az igazi élet a Szent Márk téren zsi bong. Ott, vagy egészen közvetlen közelében játszik a hatalmas, pompásan szervezett és vezetett zenekar s az olasz, aki a zenének született kedvelője, a boldogság Csímborasszóján lebeg, mikor a kedvenc opera-áriákat hallja. Az idegenek, a kik, talán egy-két szigoru-téli hónapot leszámítva,

tizezerszámra látogatják Velencét, szintén a Szent Márk-tér környékén tolonganak.

Ha valaki szépet, fenségeset akar látni, este nézze meg a Szent Márk-teret. Nappal is csodálatosan szép a világ ezen legszebb tere, amelyről Napoleon azt mondta, hogy a világ első szalonja, amelynek a csillagos ég képezi a födémét, este azonban valami varázslatos báj vonja be az egész-teret, amely megbabonazza a nézőt. Gyönyörű a Szent Márk templom nappal is, az ő márvány oszlopaival, márvány kupoláival, tornyoskájának számtalan sokaságával, a négy érc lóval s a hatalmas mozaik képek csodás szépségével, de az est fénye mindezt valami különösen teszi széppé, a mi a poézis szárnyaira emeli lelkünket, hogy a gyönyörködés mellett a lelkesedés szárnyaira emelkedünk s dalolni, ujjongani szeretnénk.

Az a körülből tiz holdnyi tér, mely előtte elterül, a királyi palota. a procuratiák épületének szabályos szép ivel, az árkádok alatt csillogó üzletek, mindez oly fényesen nagyszertívé teszi, a Szent Márk-terét, amelyet ha minden nap lát az ember, mindig szebbnek is találja azt.

A Campanileről többen kérdezősködtek már tőlem. Bizony szerény véleményem szerint kár azt a szép teret elaránytalanítani vele. Ha az ősök felépítették, ám jó! megmaradhatott volna továbbra is, de ha már egyszerű ledől, a Szent Márk-tér semmit sem veszített volna vele, ha nélkülözni kénytelen is.

Mikor Velencében voltam, fölmentem a meszeslatójába. Szép, kedves dolog volt, de a mint meg tud a közönség nélküle lenni, egybéként se esett volna kétségbe miámta. Azután az építés módja valójában szegénye a talánoknak. Azt hiszem, négy évvel ezelőtti omlott össze. Evék óta

építik s nem jutottak magasabba 10 méternél. Hogy ha ilyen arányban építik továbbra is, vagyis minden esztendőben 3—4 arasznyit, akkor valószínűleg csak a jövő században lesz készen. Halottam, hogy a mérnökök még most sincsenek tisztában vele, hogy tulajdonképen helyesen járnak-e el s nem egy vélemény erőszakoskodják a mellett, hogy le kell bontani az egészet és újra, más terv szerint kell felépíteni. Ha ez az utóbbi vélemény esettleg győzni fog, talán mégis elérhető lesz, hogy véglegesen elejti a felépítés eszméjét.

A Szent Márk templom mellett második gyönyörűsége Velencének a doge palota. Sokszor láttam. A hat év előtti benyomások élénksége mindvégig megmaradt s mégis most azt mondhatom, hogy minél tovább néztem, mennél hosszabban gyönyörködtem benne, annál szebbnek, annál elragadóbbnak találtam. Különösen a tengerről nézve, néhány kilométernyi távolságról tündéri látvány. Ha este, vagy éjjel jöttünk a Lidórról s a Szent Márk-tér környékét teljes fényvel kivilágítva láttuk, mindennap szebbnek találom. S ha valami, ez a jelenség legigazabbi tanúsága annak, hogy az igazi szépek minden tulajdonoságát magánhordja.

A ki aztán ennyivel sem elégszik meg, felül egy vaporetora és végighajkázik a Canalé Grandon. Egy fényes dicsőség regényes multjának csodálatos emlékeit találja itt egymás mellé sorakoztatva. Egyik palota a másikat követi. Valamennyiben hatalmas nagy urak éltek valamikor Velence dicsőségének, nagyságának körülhordozói. Valamennyi az építőművészet remeke, a stílusbeli szépségek egyestülése. Vezetőnk lépten-nyomon figyelmeztetett bennünket, hogy ennek ez, a másíknak az a doge volt a tulajdonos. Ez az

Mai lapunk 4 oldal.

0000346

Egy másik községről is tudok, melynek 2000 katolikus és 700 szerb lakója felváltva hol katolikus, hol szerb vallású embert választ birájának.

Miohogy a zsidóságnak a történelemben eddigelé páratlanul álló kétségbeesztő térfoglalását és elhatalmasodását hazánkban jórészt a keresztény magyar nép elhetetlenségnek rovására írom, nem vagyok antiszemita, legalább a szó mindennapi, brutális értelmében nem, akinek jel-szava: „úsd a zsidót!"; ámbar, mint a példák mutatják, van rá eset, mikor rossz gondolatok támadhatnak az emberben.

Ismerek sok rokonszenves és egyéni tulajdonságaik révén becsülésre, tiszteletre érdemes zsidót, de szomorúan vallom be, hogy a faj általános jellege nem ily vonásokat tüntet fel. A Vázsonyi vezetése alatt túlhatalomra szert tett demokrata párt orgáikat ül a fővárosban s mint látjuk, a mi kis boltoz-szidaink ugyanezt csinálják nálunk kicsiben.

Szeretem hinni, hogy az értelmes, nem elvakult zsidóság nem rokonszenves ezzel a vad, felekezéskedő szociálisita manóvörrel, de ez engem nem vigasztal, mert tudom, hogy a többség helyesli ezt a fanatizmust. Ennek pedig nem jó vége lesz. Megissa a levét keresztény és zsidó egyaránt. Most egy ideig, míg a hazug liberalizmusnak a múlt század végéről fennmaradt romjait eltakarítjuk, mi keresztények leszünk alul; nyögjük azt a vad, féltelen terrorizmust, melyet felettünk a szerencsétlen pillanatban emancipált és recipiált zsidóság pénzével és sajtójával gyakorol; de a történelem nem hazudik s érnek a történelemnek a tărăók bírodalma, a ghetto és napjainkban a román parasztlázadás és Kisenev a mértőld mutatói. S ezeket a mértőldmutatókat sohasem a keresztény nép türelmetlensége, hanem mindenkor a túlerőre kapott zsidóság hatalmi túltengése állította a zsidónép történelmének országutjára.

És ennek a nagy bajnak nem azok a kagcni vagy még inkább siratni való (mert a keresztény önértet teljes hiányáról tanuskodó) „esti levélek" az orvosszerei, melyekkel a Pesti Hirlap a keresztények és zsidók faji összekeveredését ja-

vasolja. Mi már tudjuk, az egyház politikai törvények tizenkettedik évében tisztán látjuk, hogy ez egy hülye fantazmagória.

Itt csak egy segit: ha a zsidóság szerényebb lesz, a keresztények elhetetlensége következtében öblébe hullott hatalmával vissza nem él.

Sajnos, mint a tegnapielőtti választás is mutatja, erre nem sok kilátásunk van.

Pedig akkor, legyenek róla meggyőződve, utoljára mégis csak mi, keresztények mondjuk, hogy: „Vae victis!"

Szigma.

A zsámbéki iskola.

Érdekes könyvecskét kaptunk Zsámbékról, a mely a Szent Keresztől nevezett irtalmas nővérek vezetése alatt álló iskoláról nyújt világos, szép s mindenekfelett megfelelő értesítést.

A mult év az első esztendő a derék nővérek iskolájának életében s hogy mekkora fontossága van, mily óriási horderővel bír az egész község lakosságának haladásában, különösen annak megmagyarosításában, öröndetesen látjuk.

Zsámbék azok közé a községek közé tartozik, a melyek elszigeteltségüknél fogva tovább őrizték meg német voltukat. Mint Buda várához csak fél napi járányira fekvő város, a török világ idején állandó csatározások színhelye volt. Erős vára, valamint a XII. században épült gyönyörű temploma erős fészkei voltak egyszer a magyarságnak, máskor a beléjük telepedett török hadaknak: Az egész környék pedig állandóan visszahargzott az ágyúk és tarackok durrogásától. Vak Bottyán, Rákóczi későbbi híres kuruc generálisa innen intézte támadásait a törökök ellen. Mikor végül Buda a magyarok kezébe került, Zsámbéknak és környékének magyar lakossága a folytonos háboruszkodás irásai alatt annyira megrikult, hogy a birtok uj tulajdonosai egyéb hiányában németeket telepítettek a községbe. Ma Zsámbék negyötöd része német anyanyelvén beszél s az utóbbi évtizedek alatt a magyarság inkább fogyott, mint gyarapodott.

A magyarosodásnak első és feltétlenül szükséges alapja az, hogy a nők megmagyarosodjanak. A férfiak magyar tudása rendszeren a tűzhely őreinek befolyása alatt, a családi otthonban kapott el.

Ezen segit óriási erővel az irtalmas apácák iskolája, a mely az ovodától kezdve, a hol fiúk és leánykák külön-külön osztályban, összesen 265-en voltak beiratkozva, mind magyar nyelven

tanulták apró játékaikat. Innen haladva felfelé, az elemi iskola 6. és a polgári iskola 4 osztályába, a hol minden tantárgyat kizárólagosan ismét csak magyarul tanítanak, megérthetjük azt az óriási horderőt, a melyet a derék apácák munkája Zsámbék 4—5000 lakosára s annak környékére gyakorol.

S ha hozzá vesszük, hogy mindezt a tudást bearányozza a vallásos nevelés tiszta glóriája, a szeretetnek finom gyengédsége, megérthetjük, hogy mily hála tölti el azoknak a szívet, a kik e sok jótétemény áldásait élvezhetik.

Maga az intézet a régi kastélyból alakult illyenné át. Hatalmas tágas termei évtizedeken keresztül üresen állottak, nem volt senki, a ki méltó helyet keresett és talált volna benne. Mig végre Cziráky Antal gróf nemes gondolata a vallásos és magyar nevelés eszméje iránt való szeretettől áthatva, keresztülvitte, hogy a Szent Keresztől nevezett irtalmas nővérek az igazi nevelés oltárát állítsák benne fel.

Az idén az elemi iskola hat osztályába 307 leánykát, a polgári iskola 4 osztályába összesen 38 leánykát írtak be. Az ovodába 265 gyermek járt. Az előmenetel kielégítő volt. Az intézetnek voltak bennlőkön kívüléi, a kik eltartás fejében havonként 30 koronát fizettek. Az intézet az évfolyamán több pompásan sikerült ünnepélyt rendezett, a melyeken minden alkalommal a vallásos és hazafias eszmények nyertek különösen kifejezést. Marcus 15-kén tartott ünnepélyt 17 pontja bármely intézetnek mintaul szolgálhatna.

Ennek zongora, szavalat stb. számai az intézet magas disztinziótól tesznek tanúságot.

Az intézetet egy kivételével a nővérek vezetik, a kik kivétel nélkül oklevéllel bírnak. Az intézet egyházmegyei tanfelügyelője Krencz Ignác kanonok, ker. tanfelügyelő Magdics István ker. esperes, igazgatója Krizsán János plebános. Kiváló szerencséje az intézetnek, hogy Cziráky Antal gróf, a ki az egész-intézmény talpraállításaiban az oroszlanrészt viselte, nemes érdeklődését továbbra is fenntartotta az intézet iránt s az elmúlt év folyamán többször meglátogatta azt.

Vásárhelyi Géza tinnely földbírtokos, ismert régész, a ki a környék történelmi adatainak élő tárháza, az értesítő elején magvas rövidséggel leírta az intézet jelenlegi helyiségül szolgáló várkastélynak s az egész környéknek történetét, ezzel is mély halára kötelezve az érdeklődőket.

Nemcsak reméljük, hanem meg vagyunk róla győződve, hogy az intézet vezetése továbbra is megmarad azon a magas nívón, a melynek utjára lépett s hatása az igazi magyaros és vallásos nevelés terén egy-két évtized alatt teljesen átalakítja Zsámbékot.

arany palota, a másik Petrarca háza, itt ez a gyönyörű mozaik képekkel díszített palota a művészetek háza lett, abba a leányiskola költözött. Desdemona és Othello történelmi nevezetességű tragédiájának színhelye, kedves, mozaikkal díszített palotája előtt mindig valami mystikus érzés fogódzott belém. Keresztül haladva a rialto hídjára, a világ legszelebebb boltozattal illyen építménye alatt, a paloták száma mindig kevesebb lesz, eljutunk a vasúti állomásig, a ferroviaiig, nem sokára elérjük a végállomást, kifizejtük a 10 centesimit, a melyért háromnegyed óra hosszat hajókázunk, leszállunk, szétnézünk s egy másik hajóval megyünk vissza, ujra élvezve mindazt, a mit előbb oly szépségesnek találtunk.

Templomai közül a Maria della Salute kívülől sokban hasonlít a budapesti lipótvárosi bazilikához, a szent János és szent Pál templomai valóságos pantheonjai Velence eltemetett nagyságainak; a Fráriban ott találjuk Canovanak, a mult század legnagyobb szobrászának, valamint Velence nagy fiának, Tiziannak egyszerű siremlekeit. A szepmüvészetek palotája pedig oly tömeggel tárja elénk a középkor legremekbebb festői alkotásait, hogy a ki tanulni és élvezni akar belőlük, itt bátran elérheti.

És nem szabad soha elfelednünk, hogy Velencének eme világraszóló nagyszerűségét mind mind a középkor hozta létre. Az a középkor, a melyet az ujkor „felvilágosodott" elméi olyan nagyon szerencze „legsötétebbnek", „legbrutálisabbnak", az emberiség szégyenfoltjának elnevezni. Nem mondom, hogy nem voltak hibái, de hogy a jelenkor törpe óriásának kár a saját

vállalkra állva kiabálni a saját nagyságukról és leszólni mindent, a mit az ősök tudása, lelkesedése és hite alkotott — ha másból nem, de Velence pompás- emlékeiből láthatjuk. Nagyszerű dolgokat csak olyan kor alkothat, a melyet hasonló elvek és eszmék vezérlelek.

A kereszténység nagyszerű alapvető munkáit, századokon keresztül való küzdelmeit a pogánysággal csak úgy lehetett diadalra vinni, hogy a kereszténység eszméinek tüze százezrek és milliók lelkeben oltárként lobogott. A kereszties hádjáratok csodás hőstettei csakis mély vallásosságból és nem csinált lelkesedésből fakadhattak; a forradalmakat, szabadságharcokat nem a fegyver küzdötte végig, hanem az eszmék hatalma, a mely százezreket haláltmegvető háboru küzdelmeibe vezért. Velence is a középkor mélyenjáró vallásosságának és az idealizmusért, a szépiért való szakadatlan lelkesedésének köszönheti emlékeit, a melyekért a törpe jelen mindig lelkesedve fogja felkeresni és mindig kénytelen lesz beismerni azt, hogy a régehez hasonló alkotásokat többé létrehozni nem képes.

A sok régi alkotásban való gyönyörködés mellett jutott időm arra is, hogy a Giardino Publico-ban levő nemzetközi képiállítást is megnézzem. Mondhatom, hogy sok gyönyörűséggel láttam. Az első benyomás, a mi nagyon kedvesen lepelt meg, az volt, hogy a modern művészek lerázták már magukról a szecesszió zöldsegit, illetőleg túlzásait. Mikor 6 évvel ezelőtt Velencében, egy évvel később Münchenben a nemzetközi képiállítást megnéztém, nem győztem eléggé megbotránkozni azon a kitékert nyaku valamin,

a mely magát ujkori művészetnek hirdette. Egy nagy darab vászon harmadrészt bemázolták vörösrre: ez volt a mező, vagy erdő, a másik harmadát zöldre, ez volt az ég, a közepében odakentek valami barnát, vagy feketét s elakarták velünk hitetni, hogy ez egy tájkép s aláírták, hogy: Hangulat. Hangulat a futásra. S ilyen volt a képek kilencized része. És még csodálkoztak, hogy a közönség mosolyog fölöttük s nem hajlandó kifizetni azokat a bús ezeket, a melyeket értük kérti elég szerénytelnek voltak. Ma a mint látszik, ezen a gyermekbetegségen már 90 százaiétkban túlestek a modern művészek s a velencei képtárlat 24 hatalmas termében alig egy-két kép volt, a mely ezeken a csapásokon halad. A nagy rész komoly ambiciozus kéz és elme munkája. Különösen szépek a szoborművek, a melyek közül egész sereg monumentális és maradóan becsülélt alkotás őrizi a művészek neveit a jövőndre. Sajnosan láttam, hogy a magyarok egyedül László Fülöp szerepel néhány kitünően sikerült arcképpel.

Ezután a szerény művészi kitérés után megint csak visszatérek a Szent Márk térre. Korzóunk csendesen, itt-ott megégyezést téve és hallgatjuk a zenekar csodálatos szép muzsikáját. Elvezűk azt is, hogy mások hogyan élveznek, hogy a talánnak mennyire kiül az egész lelke a két ragyogó fekete szemébe, a mikor az andalító muzsikát, az ő lelke-gyönyörűségének kiegészítő részét élvezi.

Aztán gondolára ülünk. Kimegyünk a Canal grandera s ott élvezűk a muzsika édes, bájos folytatását. A nesztelenül tovasikló sötét gondola,

UJDONSÁGOK.

Időjelzés: Változékony enyhe sokhelyűt csapadék-zivatarok.

Főigazgatói kinevezés. A hivatalos lap-közlő Vass Bertalan dr. cisztercita rendű főgimnáziumi igazgatónak a nagyvárad tanterület főigazgatójává való kinevezését. Ez a kinevezés nemcsak a cisztercita rendnek, hanem Székesfehérvárnak is méltó dicsősége.

FANTA ADOLF dr. A reménység, amely néhány nap óta vékony szálon lebegett csak, elszakadt. Fanta Adolf dr. az orvosi kar és közéletünk egyik tiszteltreméltó veteránja, a ki 70 esztendőn keresztül annyi tiszteletet vívott ki magának, tegnap délután megszűnt élni. Halála ürt hagy sokak szívében, a kik szerettek s társadalmi életünk egy olyan férfút vesztett, aki önzetlenül és fáradhatlanul tudott érdeklődni és munkálkodni minden jó ügyben, a mely a város előrehaladását célozta.

Fanta Adolf dr. 1837-ben született Székesfehérvárott. Tanulmányait városunkban és Budapesten végezte, itt is alapított családot. 12 éven keresztül volt a város tisztii főurva is. Mint orvos különösen szülési esetekben a legjelesebbek és legkeresettebbek közé tartozik, a kinek nem egy-anya köszönheti életét. Elea a puritán becsületesség és munka szeretete volt. Ez szerezte meg számára minden ismerője becsülését és tiszteletét. Hosszu évtizedek óta állandó tagja volt városunk törvényhatósági bizottságának, a melynek keretében, mint a különféle bizottságok, különösen mint a közigazgatási, közegészségügyi és iskolaszéki bizottság tagja, állandó avatott munkásságot végzett. Gyengülni néhány hónappal ezelőtt kezdett. A közlekeny, lármás emberek közé sohasem tartozott. Többnyire szakismereteinek gyarapítására fordította szabad idejét és családjának élt. Egy idő óta azonban feltűnően szótlan lett, visszavonult, s látszott rajta, hogy magas kora szokatlan teherrel nehezedik vállára. A mult kedden szélhűdés érte, a mely tegnap lassu, szenvedés nélküli küzdelem után kioltotta életét.

Haláláról családja a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. dr. Fanta Adolfné született Petrás Judit; ugy a maga, mint gyermekei: Mariska és férje Tóth Géza, ugy fia Géza; Margit és férje Baró Jenő; Géza es. és kir. főhadnagy a 7-ik számú huszárezredben és neje Felmayer Juliska;

a habok itt-ott való csobbanása, a part ezernyi ezer világának a tenger sötét tükreben való visszatrükközése, mindez több annál, a mit az ember a valóság kereteibe szorongatni tudna. Nem! itt álmodni lehet csupán és álmodni kell, a búbajos, varázsos éjszakáról, a mely tele van költészettel, édes sejtelenmel, idealizmussal, a mi elszakít bennünket a földtől és az álom tündérországának kapuit tárja fel előttünk. Muzsika zeng innen is, onnan is. Édes melódiák szűrődnek át zsongva, álomba ringatva bennünket innen is — onnan is. Hátradőlünk és álmodozunk, bárcsak soha vége ne lenne.

Lassankint 11 óra lesz. A harangtorony két vasemhere elkalapálja az óráutéseket, a zené elhallgat, a tömeg fekete hullámokban lassan oszladozni kezd és eltűnik a szük sikátorokban. Egy ideig sétálunk még. Leülünk az Aurora kávéház asztala mellé. Öreg pincérünk siet kiszolgálni bennünket. Iszunk valami frissítőt, az idő telik s ugy éjfél táján mi is hazatérünk. Le-fekszünk, valamiféle melódia még ott kóvályog a fülfunkben, dudorászunk, aztán eljön az álom s elhallgattat bennünket. Valamelyik széphangu talian még elmeg az ablak alatt s nem birva nyágában a hangulatát, éneklil lassan, érzéssel a dalt, a mely az ő fekete haja, fekete szentü szépjéről beszél szívének.

Lassan az is elhallgat, elül az élet, kibontja szárnyait a nyugalom, ráterül a szunnyadó városra s mi álmodunk, álmodunk:

— Venezia! Bella Venezia!!!

Bilkei Ferenc.

Károly, — továbbá testvérei: id. Fanta Károly, Katalin és férje Csaplár László, és sógora: Petrás Imre; valamint az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy a legjobb férfi, atya, após testvér; sógor és rokon; Dr. Fanta Adolf orvosudor, a fejérmegyei orvosszövetség elnöke, a székesfehérvári takarékpénztár alelnöke, tiszteletbeli városi tanácsos és városi bizottsági tag stb. stb. 71-ik évében; rövid szenvedés és a haldoklók szemségének felvétele után folyó évi augusztus hó 3-án reggeli 7 órakor csendesen elhunyt. A megboldogult hült tetemei a római-katholikus egyház szertartása szerinti hétfőn, folyó hó 5-én d. u. 4 órakor fognak a gyászháznál (Megyér 10. szám) beszenteltetni s ugyanakkor a Szentháromságról nevezett sírkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent-misé-áldozat ugyanazon napon augusztus hó 5-ikén délelőtt 8 órakor fog a székesegyházban a Mindenhatóknak bemutatattani.

Eljegyzés. Cinkó István eljegyezte Beró Kornéliát Pilisszántón.

A kereskedelmi alkalmazottak gyűlése. A szerdán este lezajlott gyűlés másnap este tovább zajlott a városháza nagytermében, Zavaros Aladár rendőrkapitány asszisztálása mellett. A gyűlés mindvégig a láma és hepcsiakodás jegyében folyt le, természetesen a demokraták részéről; Zavaros Aladár rendőrkapitány léptenyomon korrigálta az elnököt Schwarz Sándor téves kijelentéseit. A demokraták alkalmazottak tombolva utasították vissza a keresztény kereskedelmi alkalmazottak paritást és méltányosságot hangoztató szavait. Ugyancsak lehurrogták Kohn Lajost is, aki zsidó létere az arányszám megtartása mellett érvelt; hasonlóképp hiába foglalt állást a keresztény szocialisták mellett Petó Miksa, az egyet alelnöke. A kilenc jelölt közül csak egy a keresztény: Kovács István. A „diadalmas faj” nagy öröme azonban három hónap múlva le fog lohadni, mert akkor az betegséglyző pénztárak kezelését maga az állam veszi át. — A gyűléssel kapcsolatban megemléskünk arról a keringő hírről is, hogy Handler elvtársat erőnek erejével a betegséglyző-pénztár titkárává akarják tenni; a dolog azonban attól függ, hogy a rendőrség nem fogja-e hazaszupplálni a babérokra áhító elvtársat.

A mezőföldi ev. ref. egyházmegye közgyűlése jul. 30 és 31-én folytatódott és fejeződött be. A közgyűlés elintézte a folyó ügyeket és Kovács József presbíter Választását megsemmisítette. A közgyűlés első napján társasbédre gyűltek össze Latzkovitsnál, hol Kenessey Miklós főgondnoknak nagy ünneplésben vett része.

Szerencsétlen esés. Kőszegi György sárszentmihályi marhakereskedő egy jól sikerült vásárt után felöntvén a garatra, kedden Zalából hazafelé indult a gyorsvonaton. Utközben tulságosan taszigalódnán benne a virtus, kinyitotta a vonat ablakát s fölállva két padra, kibámult a világba. Társai hiába figyelmeztették a virtuskodás esetleges veszedelmességére, Kőszegi tovább folytatta okatlan játékát. Így történt, hogy a keresztia, melyre támaszkodott, eltörtött s Kőszegi lebukott a földre. A vonat megállították s akkorra Kőszegi is feltápázkodott. Mindössze az arcán látszott némi sérülés. A következő személyvonattal beszállították Fehérvárra, itt a mentők átvették és a Szent György kórházba vitték. Az orvosi vizsgálat jelentéktelen külső sérüléseket állapított meg. Súlyosabbak voltak azonban ennél azok a belső sérülések, a melyek következtében tegnap beállott a halál. A fiatal, erőteljes ember halálát, a kinek életéhez azonban több hasonló stikli fűződik, felesége és apró gyermekei gyászolják. Ma reggel már Patáki Armin dr. és Palánszky Miklós dr. megejtették a hivatalos boncolást.

Táncitanítási jelentés. Bátor vagyok a m. t. szülőket és a táncot tanulni óhajto ifjúságot értesíteni, miszerint e hó 7-én teljesen különálló zártkörű táncanfolyamot nyitok, mely naponként délután 6 órától estl 8 óráig tart. Beiratkozni már máttól fogva lehet lakáson, Palotai-utca 15. sz. I. emel. Tisztelettel Sőzev József, okl. táncanító.

Petőfi és a demokraták. Sörga plakátokról nagy piros betűk hirdetik Fejérvár utcáin, hogy a demokraták vasárnap délután tüntetőleg fölvonulással egybekötött ünnepejt rendeznek Petőfi emlékézetére. Amit értesülünk, a rend-

őrség a fölvonulást megtartására csakugyan engedélyt adott. De mi gondolnak a szocialdemokraták örülni fog annak Petőfi szellemé? Tudják azt a demokraták, hogy a nagy költő emlékének valóságos arculcsapása, mikor ők a hazálan eszmék bár törpe, de mégis izgó-mozgó apostolai, kisajátítják maguknak azt a költőt, a kinek evangéliuma a hazafiság, a honszerelm volt? Addig, a míg a demokrácia önző, henye, gyűlöletes, nemzetrontó hóbortok köpenye, addig még csak ki sem szabad ejteniök annak a nevet, aki ifju életét a csatatéren, óriási szellemét pedig költeményeiben a népejt, a hazáért áldozta.

Tilos a hajítás. Az uhlánus ezred parancsnoksága átiratban kérte a főkapitányt, hogy a gyakorlóteren a köcsököledést tiltsa be. A főkapitány teljesítette a kérést s elrendelte a tilalomfák felállítását.

Dr. RIFFER GEZA egyet. orvosudor, D. V. műhely orvosa lakását f. e. augusztus hó 7-én Rákóczi (Kórház-) utca 9. szám (Hoffmann-ház) alól a szomszéd fűkő (püspökert sarok, Számer-fő) ház. l. emeletére tette át. Bejáratát a kanálle felőli oldalon, az izr. templom áttellenében.

A vöröskakas minden nyáron megkívóveteli a magáát. A mult hó végén Cécé községben 2000 korona értékű gabona égett le. A tüzet eldobott szivar okozta. A kár biztosítás révén megtérül. Róth János balincai lakosnak 1000 koronát érő buzaját szintén dohányzó aratók gyújtották föl. A kár itt is megtérül.

Kihágási rovat. Szigeti Károlyné és Gölén Józsefné pákozdi lakosok szabálytalan mérleggel mérték a halat a heti piacon. Zavaros Aladár rendőrkapitány a szokásos pénzbírság kiszabása után a hamis mérlegeket elkobozta.

Vagyon olyan légeny, mint te... Rivnyak József hercegfalvi arató valamin összeszóalkozott egyik társával, Tóth Gergelyvel és vak dűhében fölkapva a kaszáját, Tóthnak a jobb vállán és jobb tomporán olyan sebeket ejtett, hogy Pestre kellett vinni kórházba.

A sötétben. Nagy Károly cipészsegéd csütörtökön este a színház mögé vonult és állhatatosan várakozott valamit arra jóvá halandórsá, akinek eladhatná a nála lévő „aranygyűrűt”. Nem-sokára jött is három katona, akiket Nagy rögtön megkínált a gyűrűvel. Potom 4 koronát kért érte. Az egyik „katona” gyanusnak találta a dolgot és rendőrt sietett. A hamarosan előállt rendőr a városházára kísérté Nagyot, aki meglepetve vette észre a legelső vilamoslámpa fényénél, hogy az ő „katona” bizony csendőrköt, még pedig őrsvezető. A rendőrség pedig meglepetve konstatalta, hogy „aranygyűrű” inkább réz, még pedig sárgaré. A rendőri eljárást megindították.

Liszt és kenyér.

Irta Idem.

(Folytatás.)

Nagyon érdekes a kenyérsütés aprólékos fogásaival kissé részletesebben foglalkozni, melyeket a jó háziasszony ismer ugyan, de okát nem tudja, az orvosi kémia viszont megmagyarázni, okadatolni képes ezen aprólékos részleteket, a melyeknek alapja a tapasztalás, oka pedig a fizika és kémia körébe vág. Nem szólok arról, hogy a kenyérsütéshez a háziasszony tisztá, úde vizet vesz, habár helyes érzékét az egészség kívánalmait iránt már evel is bizonyítja.

De igenis említém azt, hogy a liszthez öntendő vizet oly melegre veszi, a mint keze kibírja és ez helyes is. A meleg víz tudvalevőleg könnyebben behatol a keményítő szemcsék közé és így azokat jobban megduzzasztja, mint a hideg víz. Helyes dolog az is, hogy a vizet legtöbb helyen sűrű szitán, vagy ruhán keresztül öntik a lisztre, mert ez által a víz esetleges szennyezettsége visszatartatik. A gazdaasszony továbbá nem egyszerre, hanem részletekben és folytonos kavarással közben önti a vizet a lisztre, minek okát az orvosi kémia abban találja, hogy így a keményítő szemcséket jobban és egyenletesebben képes átjárni. Helyes érzéké vall az is, hogy gyakorlat és tapasztalás által éttalálja a háziasszony a liszthez öntendő víz mennyiségét, mert a kémia elemzése szerint kevés vizűl a kenyér igen tömött és bár jobban tápláló, de nehezebben emészthető lesz. Sok vizűl ellenben nyúlós

lesz a tészta és megkelni, erjedni nem fog, sütésnél pedig a bő viztartalom elpárolgása és a sok levegő miatt egész nagy lyukak, üregek támadnak a kenyérből, szóval olyan lesz, mint a szivacs, tápláló ereje pedig jóval csekélyebb a rendesnél. A kenyér sózását a házi asszony, úgy eszközli, hogy a megfelelő sómennyiséget a liszthez öntendő vízben feloldja és a kettőt együttösen viszi a liszthez. Helyesen van ez, mert a só oldott állapotban sokkal egyenletesebben oszlik el az egyes keményítő szemcsék között, mintha víz nélkül, por alakban alkalmaztatnák. A kovásztól és az élesztőtől megkivánja a háziasszony, hogy az friss, romlatlan legyen, hiszen a kémia elemzése szerint tudjuk, hogy csakis az ily tulajdonságú kovász, vagy élesztővel készült kenyér lesz közömbös vegyhatású, vagyis nem lesz savanyu ízű. Dicséretet érdemel azon ősrégi szokás, hogy a kenyeret fateknőben dagaasztják, nem pedig fém, főleg rosszul önozott edényben, mert a dagasztás és erjedés közben fejlődő szén-sav esetleg ölmöt vihetne az ily edényből a kenyérbe, miáltal az mérgezővé válhatna. A kenyér dagasztását a háziasszony addig folytatja, míg a tészta nem szakad többé, elnyúlik és a kézhez nem tapad. Az orvosi kémia is ezt a határpontot veszi föl, mert ekkor a tésztában külön álló, a víz, a meleg és az élesztő hatásának ki nem tett lisztrészletek többé nem találhatók; ez pedig lényeges kellék, hogy a lisztből kenyér, még pedig jó kenyér legyen. A kenyér dagasztását nagy mennyiségű fogyasztásra szánt üzletekben gép által is szokták eszközölni, a melynek vas kavartja a tésztát centripetal irányban mozgatja. Egészségtanilag ez eljárás teljesen kifogástalan és a mellett gyors is. Sok helyütt szokás a kenyér kelését az úgynevezett keltőporral elősegíteni, a mely szóda és horkosav keveréke. Vegyi hatás folytán a kettőből szén-sav fejlődik, tehát a házi asszony azt az erjedést segíti elő, amely a kelésnél amúgy is, bár néha lassabban, végbe megy. Ily keltőszer alkalmazása egyébiránt egészségtanilag nagyon is kifogásolandó. Eltekintve attól, hogy a mesterségesen fejlett szén-sav nem egyenletesen, hanem helyenkint erősebben, másutt gyengébben duzzasztja meg a tésztát és így a kenyér csomós, nehéz, de egyuttal szokatlan ízű is lesz, a felhasználást két vegyi anyag esetleges fertőzőttisével is kell számolnunk, a melyek az egészségre ártalmas anyagokat tartalmazhatnak. Újabb szokás vegytiszta szén-savat vezetni a keltő tésztába, amidőn is a főnebb említett dagasztógéppel kapcsolatban működik a szén-savfejlesztő készülék. A kelés fokozását, tehát nagyobb mennyiségű szén-sav mesterséges fejlesztését látjuk némely háziasszony azon szokásában, hogy ásványvizekben dús vidékeken folyton egy forrásból veszi a vizet, a mely pedig a vegyelemzés szerint szén-savban, vagy alkalikus alkotásokban dús. A mindennapi tapasztalás reáezerte ugyanis, hogy ezen forrás vizével készült kenyér gyorsabban megkél és szebb lesz, minék óka abban rejlik, hogy az élesztő sava e víz szén-savát kihajtván, ez a megkelelésben hathatósan közrejátsszik. A tésztához esetleg köményt és más illatos anyagot is szoktak tenni, de ezeknek egészségtani jelentőségük nincsen, csakis mint izjavítókat szerepelnek.

A megdagasztott és megkelt tészta azután a sütőkemencébe jó, vagyis műkifejlesztésű elve, bevetik. A kemencében megfelelő hő mellett a tészta igen sokat veszít viztartalmából, és egyuttal azon változásokon megy keresztül, amelyeket főnebb említettünk. Nagyon természetesen, hogy túlságos hő mellett e változás nagyfokú, a kenyér összeszárad, elég, — csekélyebb melegben viszont sületlen marad. A tüzelőanyag minősége is befolyással van a kenyér izére és jóságára, sőt megtörtént az is, hogy gondatlanságból festékes fával tüzeltek és ennek ölmotartalmu gőzei a

LEGJOBB CIPŐCREM

szép fényt ad és tartóssá teszi a bőrt. A NIGRIN egészségi szempontból is ajánlható, a mennyiben nem tömi el a bőr lukacsait s nem akadályozza a láb párolgását.

ST. FERNOLENDT, Bécs
cs. és kir. udvari szállító.

Mindenütt kapható!

kenyérre szállván, mérgezést okoztak. A kemencéből való kivétel után szokás a kenyeret vízbe mártott ruhával letörölni és enyhe hőnél állani hagyni, minek célja az, hogy a hég így gyorsabban és egyenletesebben lehűlvén, a kenyér göröngyös és szebb kinezésű legyen.

(Folyt. köv.)

Nyilttér.)*

Nyilatkozat.

A Székesfehérvári Friss Újság 1905. évfolyamának november 1-i számában Antal János jánostutási bérlo egy nyilatkozatot tett közzé, melyben engem azzal vádolt, hogy én biztaltam föl társbérloit Szabó Imrét és Pált, hogy őt és fiát megverjék, sőt, hogy minél jobban belekeverjen, azt is állította rólam, hogy én őt meg-rugdaltam.

En a Friss Újság következő számában nyilatkoztattam, hogy ebből egy szó sem igaz és kértem a közönséget és ismerőseimet, hogy ez ügyben tartsák függőben ítéletüket addig, míg a bíróság azt elintézi.

Most az ügy végérvényesen be van fejezve és sem a helybeli bíróságok, sem a kir. Curia a legcsekélyebb adatot nem talált arra, hogy én Antal János és fia elpáholásában akár biztaltással, akár tettel részt vettem volna, sőt Szabó Imrét és Pált is fölmentették a bíróságok, de Antal Jánost és fiát, a kik áldozatnak szerették volna magukat fölmentetni, a járásbíróság 4-4 napi fogházra ítélte, melyet a kir. törvénytörvény és a kir. Curia 50-50 korona pénzbüntetésre változtatott át.

Ime tehát a puska visszafelé sült el, Antal János ur kudarcot vallott és nem mi, hanem ő és drága csemetége lelt megbüntetésre. Így jár az, a ki másnak vermet és maga esik bele.

Székesfehérvár, 1907. aug. 3.

Szalzgruber József.

*) E rovatban közöltékért. nem vállal felelősséget a Szerkesztőség.

Anyakönyvi statisztika.

1907. évi július hó 27-től augusztus hó 3-ig.

Születés. Született: 13 törvényes fiu, 8 leány, 2 törvénytelen fiu, 1 leány; ezekből halvaszületett törvényes fiu 1, leány 0, törvénytelen fiu 0, leány 0. Összesen 25.

Halálozás. Elhalt: 8 fi, 8 nő; ezekből 7 éven, aluli törvényes fiu 5, leány 3, törvénytelen fiu 0, leány 0, 7 éven felüli fi 3, nő 5. Összesen 16.

E szerint a születést a halálozás 9-el mulja fölül.

Elhaltak. Rigler József r. kath. 4 hónapos, sóstói vendéglo. — Szakács István r. k. asztalos-ségéd 44 éves, Szt. György kórház. — Tóth Rozália r. k. 21 éves, Szt. György kórház. — Lederer Mária izr. 4 hónapos, Vásár-tér 21. — Albrecht Keresztélyné, Harcosz Teréz, r. k. 32 éves, Olaj-utca 20. — Vasati Margit, r. k. 18 hónapos, Óz-utca 7. — Mikó Mária r. k. 14 éves, Gyümölcs-utca 3. — Pallag József r. k. 1 hónapos, Temető-sor 17. — Dekner György

Géza izr. 2 hónapos, Gyümölcs-ntca 11. — Horvát Imre r. k. magánzó 74 éves, Deák Ferenc-utca 15. — Vinczei Ferenc r. k. 13 hónapos, Rácz-utca 45. — Barta József ev. ref. 13 éves, Szt. György kórház. — Szárszai Mária, ev. ref. 18 éves, Tobak-utca 4. — Fekete Kálmán r. k. 1 hónapos Fazekas-utca 8. — Reiber Terézia r. k. 5 hónapos, Öreg-utca 75. — Guttmann Regina izr. 21 éves, József-utca 4.

Szerkesztői üzenetek.

Kápolna. Hát beállított Kápolnára? Bebi zony! Csak vissza, vissza! Dél szigetje vár! Fényesen megy minden. Üdv!

Intézeti kelengyék

már most megrendelhetők
SCHUBERT és SCHLÉSINGER
áruházában

hol a legjobb anyagból,
célszerű összeállításban
épügy leányok, mint fiuk részére
olcsó árak mellett készülnek.
Mintákkal, olcsó költségvetéssel
szivessen szolgálunk!

Szabott, olcsó árak!

Készpénzfizetésnél 5% engedmény!

Schubert és Schlésinger
Székesfehérvár, Nádor-utca.

Goddam!
Végre egy gyorsan és biztosan ható tyukszem-szer
Cook & Johnsons
amerikai szabadalmazott
tyukszem-gyűrű

1 darab 20 fillér, 6 drb. 1 K. Postán 20 f. portó.
Kapható a birodalom minden gyógyszerertárában,
valamint orvosszer-drogériákban stb.

ELECTRO BIOSCOP (Mozgó fényképek)
az „**OTTHON**” kávéházban Kossuth-utca 17. sz.

Naponta 2300. méter film bemutatás!
Szabad bemenet! I. rendű cigány zenekar! Buffet.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.